

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1863.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 313.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ (*).

Ὁ ἀναλόγως τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐργαζόμενος πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ ἀποταμίευσιν οἰωνοδήποτε πλουθῶν προϊόντων τῆς τοῦ ἔθνους του παρὰγωγῆς,

(*) Ὁ ἐν Ἰωαννίνοις Κ. Π. Ἀραβαντινός, τὸν ὅποτον πρὸ πολλοῦ γνωρίζει τὸ κοινόν τῆς Ἑλλάδος ἐκ τε τῶν ἐν τῇ Πανδώρα καταχωρισθέντων ἔργων αὐτοῦ, τῆς πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐκδοθείσης χρονολογίας τῆς Ἠπειροῦ καὶ τῆς ἐσχάτως δημοσιευθείσης περὶ Δωδώνης πραγματείας, συνέλαβε τὴν ἰδέαν, ἰδέαν ἀξιόλογον, νὰ συλλέξῃ καὶ ἐκδώσῃ εἰς φῶς τὰς δημώδεις παροιμίας τῆς Ἠπειροῦ· λέγομεν δὲ ἀξιόλογον τὴν ἰδέαν διότι αἱ παροιμίας εἶναι, ὡς ὀρθότατα λέγουσιν οἱ Γάλλοι, *la sagesse des nations*, ἤτοι ἡ σοφία τῶν ἐθνῶν. Συνήθως μίᾳ παροιμίᾳ περιέχει ἐν τῇ συντομίᾳ αὐτῆς, σειράν διδασκτικῶν μαθημάτων, τῶν ὁμοίων τὸ συμπέρασμα καὶ εὐκολώτερον καὶ εὐστοχώτερον ἐρμηνεύεται καὶ γίνεσθαι καταληπτόν δι' αὐτῆς ἢ διὰ μακρᾶς διδασκαλίας· ἀρκεῖ νὰ νοηθῇ τις καλῶς καὶ νὰ ἐφαρμόξῃ ὀρθῶς τὴν παροιμίαν, καὶ δὲν εἶναι ἀμφισβολία ὅτι θέλει πορισθῆ ὠφέλειαν, καὶ ὠφέλειαν πολλάκις οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἐάν, φέρ' εἰπεῖν, ἡ οὐδότης τοῦ Ἑλληνικοῦ νοῦς δὲν παρέβλεπεν ἐνίοτε τὴν πιστὴν νοουθεσίαν τῆς παροιμίας ταύτης, « τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσουν μαγειρεύουσιν », ἀπὸ πολλῶν ἀτόπων καὶ ἰδιωτῶν καὶ ἡ πατρις θ' ἀπηλάσσοντο.

Τὸ πᾶν ἡμῶν Κ. Ἀραβαντινοῦ εἶναι ὑπὸ τὰ πιστήρια. Χαριζόμενος δὲ ἐπέτρεψεν ἡμῖν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸν ἀνωτέρω πρόλογον.

ΣΗΜ. ΠΑΝΔ.

ἐκτελεῖ χρέος ἱερόν. Ὅτι δὲ μεταξὺ τῶν τοιούτων νοερῶν προϊόντων συγκαταλέγονται καὶ αἱ ἔθνικαὶ παροιμίας καταδεικνύεται τοῦτο ζωηρότερον ἐκ τῆς προθυμίας, μεθ' ἧς τραπεῦτοι τῶν σοφῶν ἡμετέρων προγόνων ἐπελήφθησαν τῆς συλλογῆς καὶ ἐρμηνείας, τῶν Ἑλληνικῶν παροιμιῶν, θεωρήσαντες φιλοσοφικὸν ἀντικείμενον τὸ τοιοῦτον ἔργον (1). Τῆς δὲ λέξεως παροιμία ἤτις καὶ λόγος, ἀπόλογος, παροιμιῶδες, φασίρ, καὶ φασίρ οἱ παροιμιαζόμενοι ἐλέγετο, ἐδόθησαν οἱ ἐπόμενοι ὁρισμοί.

(1) Μεταξὺ τῶν εἰδικῶς πραγματευθέντων περὶ τοῦ τοιούτου ἀντικειμένου ἀναφέρονται, Ἀριστοτέλης, Θεόφραστος, Κλέαρχος, Χρόσιππος, Κλαύδιος, Θεόπευκτος, Ἀριστείδης, Ἀριστοφάνης, Αἰσχύλος, Μύλων, Ἀρίσταρχος, Διδύμοι καὶ Ταρβάζιος, ὧν αἱ πραγματείας ἀπώλοντο. Ἐκ τῶν πραγματειῶν αὐτῶν συλλογαί τινες διασώζονται, ὧν αἱ πληρέστεραί εἰσιν αὗται· ἡ τοῦ σοφιστοῦ Ζηνοδίου, φιλοσοφόντος ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ἀδριανοῦ καὶ ἐπιτεμόντος ἐν Βιβλίῳ τρεῖς τὰ παρὰ Διδύμου καὶ Ταρβάζιου φιλοπανηθέντα, ἡ τοῦ Ἡρακλείτου τοῦ Διογενιανοῦ, ἡ τοῦ Πατριάρχου Κύρου, ἡ τοῦ Μιχαὴλ Ἀποστολίου τοῦ Βυζαντίου, ἡ τοῦ Βατικάνου λεγομένη συλλογὴ καὶ ἡ τοῦ Σκαλιγέρου καὶ Ἐράσμου, ἐν αἷς συμπεριελήφθησαν αἱ τεθησαυρισμέναι παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, Σουίδα, Μιχαὴλ Ἀποστολίου, Βαρίνου καὶ ἐν τινὶ ἄλλῳ. Ἐν ταύταις καταριθμητῆς καὶ ἡ τοῦ Παρθενίου Κατσιούλη, συλλεχθεῖσα, καθά φησιν αὐτὸς, ἀπὸ Βαρίνου καὶ Σουίδα, ἀπὸ τε Μιχαήλου Ἀποστολίου καὶ Ταρβάζιου καὶ Διδύμου, ἀπὸ τε τινὸς Γρικολατίνου καὶ ἄλλων ἀνωτόμων.

1) Αἱ παροιμίαι παλαιᾶς εἰσι φιλοσοφίας ἐγκαταλείμματα, περισωθέντα διὰ συντομίαν καὶ δεξιότητα. Ἀριστοτέλης.

2) Παροιμία λόγος ὠφέλιμος. Καταχρηστικῶς δέ, πᾶν παροδικὸν διήγημα, οἶμος γὰρ ἢ ὁδός. Σουΐδας ἐν τῇ λέξει.

3) Παροιμία βιωφελὴς λόγος παρὰ τὴν ὁδὸν λεγόμενος, οἶον παροδία οἶμος γὰρ ἢ ὁδός. Ἡσύχιος.

4) Παροιμία λόγος ἄλλα σημαίνων καὶ ἄλλα ἐκφράζων.

5) Παροιμία λόγος ὑποκρύφως περιέχων πράγματα ὁρατά.

6) Παροιμίαι παροδία καὶ τετριμμένα ῥήματα, τὰ ἐν χρήσει τῶν πολλῶν, ἅτινα δύνανται ἀπ' ὀλίγων μεταληφθῆναι ἐπὶ πλείονα ὅμοια πράγματα. Βασίλειος ὁ μέγας.

7) Παροιμία λόγος ὠφέλιμος μετ' ἐπικρύψεως μετρίως ἐκδεδομένος, πολὺ μὲν τὸ αὐτόθεν χρήσιμον περιέχων, πολλὴν δὲ καὶ ἐν τῷ βᾶθει τὴν διάνοιαν συγκαλύπτων. Ὁ αὐτός.

8) Παροιμία σοφόν. Πῶς γὰρ οὐχὶ σοφόν, περὶ ὧν Ἀριστοτέλης φησὶν, ὅτι παλαιᾶς εἰσι φιλοσοφίας ἐγκαταλείμματα, περισωθέντα διὰ συντομίαν καὶ δεξιότητα; Παροιμία δὲ καὶ τοῦτο καὶ λόγος ἔχων ἀξίωμα, τῆς ὅθεν κατηνέχθη φιλοσοφίας τὴν ἀρχαιότητα, ὥστε βόειον ἐπιδλέπειν αὐτῇ. Πάμπολλοι γὰρ οἱ πάλαι τῶν νῦν εἰς ἀλήθειαν εὐστοχώτεροι. Συνέσιος.

9) Ταύτας δὲ παροιμίας ὠνόμασαν οἱ ἔξωθεν, δι' οὐδὲν ἕτερον ἔμοι δοκεῖ. . . ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος παροιμίας ἐντυγχάνοντες, καὶ γινώσκοντες δι' αὐτῶν, ὅτι οὐδὲν ἐστὶν ἐκ τοῦ προχείρου σαφές τῶν ἐν αὐταῖς εἰρημένων μαθεῖν, καὶ αὐτοὶ ζηλωσαὶ τὸ προφητικὸν βουλευθέντες γράμμα, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ γεγράφασι τρόπον. Μάρκελος.

10) Τούτων δὲ (τῶν παροιμιῶν) τὸ χρήσιμόν τε καὶ ὑπουργὸν ἐγνωσμένον ὤμην. Ἦθη γὰρ παραινοῦσι, καὶ πάθη ἐπανορθοῦσι, λόγοι γὰρ βιωφελεῖς αἱ παροιμίαι, καὶ εἰσὶν οἶον ὕλη ἀνγκυλιστάτη τοῖς λόγου καὶ ἐπιστήμης μετεσχηκόσιν ὑπουργοῦσι γὰρ ὤμην πρὸς τὸ ὁμιλεῖν ἀστείως καὶ συγγράφειν κοσμίως. Παρθένιος Κετσιαούλης.

11) Αἱ παροιμίαι εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἢ τοῦλάχιστον αἱ ἀπὸ τὰς ὁποίας κατευθύνεται καὶ κυβερνᾶται εἰς πολλάς του πράξεις γινώμην. Ὁ κοινὸς λαὸς καὶ διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν του, καὶ διὰ τὰς βυναύτους τέχνας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ πείρα τὸν ἀνγκάζει ν' ἀσχολῆται, μήτε δύναται, μήτε καιρὸν ἔχει νὰ πλέκη μεγάλους συλλογισμούς, διὰ ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ὀρθότητα τῆς πράξεως· παρ. χάριν, διὰ νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἡ ἀναβολὴ τοῦ ἔργου εἶναι πολ-

λάκις κακόν, δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ συλλογισθῇ, ὅσα λέγει περὶ τούτου ὁ Ἡσίοδος

Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἐς τ' ἔννηφιν.

Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πύμπλησι καλήν,

Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δὲ τοῦ ἔργου ὠφέλλει.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτρισι πηλαίει.

Ἄρκει εἰς αὐτὸν (τὸν κοινὸν λαόν) νὰ ἔχη εἰς τὸν νοῦν του «Μὴν ἀφίνης δι' αὔριον, ὅτι ἔχεις νὰ κάμῃς σήμερον.» Κοραῆς, Προλεγόμενα.

12) Παροιμία σύντομος κατὰ παράδοσιν παραίνεσις, ἐκφράζουσα σαφῶς ἢ μεταφορικῶς καὶ αἰεὶ χυριέντως ἀλήθειαν ἢ παρατήρησιν τινα. I. Δεκιγάλας.

Τοιοῦτοι οἱ ὄριτροὶ περὶ τῆς γενέσεως καὶ σκοπιμότητος τῶν παροιμιῶν τῶν γενικῶν (1) καὶ εἰδικῶν ἐκάστου ἔθνους· ὡς πρὸς δὲ τὴν βαθεῖαν καὶ ὑπόκρυφον διάνοιαν τῶν πλείστων, ἀντιγράφωμεν τὰ παρὰ τοῦ ῥηθέντος Μαρκέλου ἀπαντώμενα εἰς τὸ πόνημά του. *Περὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι παροιμιῶν.*

«Οὐδὲν γὰρ ἄτοπον οἶμαι ἐν τῷ παρόντι ὀλίγων τῶν ἔξωθεν ὑπομνήσαι σοὶ παροιμιῶν· ἀλλ' ἡ τέθνηκεν ἢ διδάσκει γράμματα. Τούτην τὴν παροιμίαν, πρὸς μὲν τὸ φαινόμενον τοῦ γράμματος ὑπολάβοι ἄν τις κατὰ τῶν γράμματα διδασκόντων εἰρησθαι ἐπεὶ καὶ ἕτερός τις τῶν παρ' αὐτοῖς (τοῖς Ἕλλησιν), ἐδίδασκε γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων, ἔφη (2). Τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν αἱ τὰ ὑπομνήματα γράψαντες ἔφασαν, ἀλλ' ἐπειδὴ Ἀθηναίους Σικελιώται, φασί, πολέμῳ νενικηκότας μόνους ἔσωζον τοὺς παιδείαν σκηπτομένους, διδασκάλους αὐτοὺς τοῖς παισὶν ἄγοντες, τοὺς δ' ἄλλους πάντας ἐφόνευον. Ἐξ αὐτῶν δὲ τινες, φυγόντας καὶ ἐπανελθόντας, ἐρωτωμένους τε ὑπὸ Ἀθηναίων περὶ τινῶν διαφερόντων αὐταῖς, ἔφασαν, εἰρηκέσαι ἀλλ' ἡ τέθνηκεν ἢ διδάσκει γράμματα. Τί δὲ καὶ τὸ *Ἄξι τὴν μάχαιραν* νομίσειεν αὐτοῖς εἰρησθαι; Ὅρα; τὸ δυσχερές τῆς παροιμίας, ὃ καὶ διὰ τοῦτο δεικνύεται, διὰ τὸ μηδὲν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐρμηνείας εἶναι τοὺς τὴν παροιμίαν ταύτην ἐξηγήσασθαι βουλευθέντας. Οὕτω δυσερέτον τι πρᾶγμα τὸ τῆς παροιμίας καὶ παρὰ τοῖς ἔξωθεν εἶναι δοκεῖ.»

Ἐκ τῶν δημῶδων λοιπὸν παροιμιῶν τῆς Ἠπείρου συνέλαβον τὸν σκοπὸν, ἵνα ὅσας πλείστας συλλέξω καὶ δὴ, θερμὸν ζῆλον καὶ κόπους καταβαλὼν, ἐνέτυχον ποσότητος μείζονος τῶν προσδοκιῶν μου. Τὸ πλείστον δὲ αὐτῶν φέρει ἐνδείξεις καὶ τεκμήρια τῆς οὐχὶ εὐκαταφρονήτου εὐαισθησίας καὶ νοερᾶς καταστάσεως τῶν λαῶν, παρ' οἷς ἐθίζονται ὡς λείψανα

(1) Αἱ παροιμίαι, ἔσαι περιέχουσι γενικωτέρας ἀληθείας καὶ παρατηρήσεις, εἰσι παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς Ἕλλησιν ἐν χρήσει, διαφέρουσι δὲ κατὰ γλῶσσαν καὶ κατ' ἰδιαιτέρον τινα τρόπον τῆς ἐκφράσεώς των.

(2) Ὁ Δημοσθένης εἰς τὸν περὶ στεφάνου λόγον του.

προγονικά και ως ἰδιά των ἀποκνήματα. Ὅθεν ἐσπευσα θαρρόντως, ἵνα ἐρμηνεύσω καὶ τὴν ἐγκρυπτομένην ἔννοιαν ἐκάστης, ὅσον οἶόν τε εὐστόχως, ἢ διὰ προσεγγίσεως εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ παροιμιαστοῦ (1). Προσέτι ἐνησχολήθην, ἵνα εἰς τὰς πλείστας αὐτῶν ἀντιπραθέσω, ὅσας ἐκ τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν εὔρον καὶ ἔκρινα ὡς γενεταῖρας, ἢ ἐχούσας ὁμοιότητα, ἀναλογίαν καὶ σχέσιν πρὸς τὰς νεωτέρας (2).

Τῆς συλλογῆς μου ταύτης πολλαὶ παροιμίαι εἰσι γνωσταὶ καὶ ἐν χρήσει, ὡς ἐθνικὸν ἀποκνήμα, εἰς διαφοροῦς ἄλλας Ἑλληνικὰς χώρας· ἀλλὰ παρατηρητέον, ὅτι καὶ αὗται, ὡς καὶ αἱ ἰδιαίτεροι τῆς Ἠπείρου παροιμίαι διατηρήθησαν αὐτόθι ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον ἐκφραζόμεναι, διότι μόλις τεσσαράκοντα ξενικὰ λέξεις παρεισέφερον εἰς ὑπὲρ τὰς διασχίλιας τῆς συλλογῆς μου παροιμίας. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι αἱ πλείσται αὐτῶν ἐξυφάνθησαν ἐμμέτρως (3) καὶ τοιαῦται εἰσέτι διατηροῦνται. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἐπήνεγκον λεκτικὰς τινὰς διορθώσεις εἰς ὅσας διὰ τὴν ἀπὸ στόματός εἰς στόμα μετάδοσίν των ἐθεώρησα παθούσας διαστροφὴν τοῦ ῥυθμοῦ, τῶν λέξεων καὶ τῆς ἐννοίας.

Τοιαύτη ὡς ἔγγιστα λεκτικὴ μετάπτωσις ἀπαντᾶται καὶ εἰς τινὰς τῶν ἀρχαίων παροιμιῶν, ὅποια ἢ Ἄνρου ὁ κρίβατος (ἐφεύρημα δηλονότι), ἧτις ἐν ἄλλῃ συλλογῇ ἀναγιγνώσκεται Ἄρουε κρίβατον (ἐφεύρε). Ὡσαύτως Ἀπήτησε κεράμου βολήν, ἀνα-

(1) Ἐάν εἰς τινὰς τῶν ἐρμηνειῶν μὴ θεωρήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὡς ἄστοχον καὶ ἀτυχῆ, μὴ φανείτω αὐστηρὸς ἐπικριτικῆς, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὰ παρὰ τοῦ ῥηθέντος Μαρκελοῦ σημειωθέντα ἀνωτέρω περὶ τοῦ δυσνοήτου νοήματος τῶν παροιμιῶν.

(2) Τῶν εἰδῶν τούτων συνάπτομεν τὰ ὀλίγα ταῦτα παραδείγματα.

α) Γενεταῖρα. ἢ, Ἀπό τ' ἄλογο στό γομάρι ἐκ τῆς Ἄφ' ἱππων ἐπ' ὄνου.

β) Παρεμπερῆς. Ἀκόμα δὲν τὸν εἶδαμε, καὶ Γιάννη τὸν ἐκράξαμε.

γ) Πρὶν τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ἄδειε.

δ) Ἀνάλογος. ἢ, Ἄλλα εἰς τὰ χεῖλη καὶ ἄλλα στὴν καρδιά, τῆ, Ἡ μὲν γλῶττ' ὁμώμοκεν, ἢ δὲ χεῖρ ἀνώμοτος.....

ε) Σχετικὴ. ἢ, Ἀντὸν ματαῖδῆς, γράφεται ἄρα πη, τῆ, Ἀνὴρ φεύγων οὐ μενεῖ λύρας κτύπον.

(3) Εἰς διάφορα δηλ. μέτρα τῆς νεωτέρας στιχογραφίας, οἷον ἀπὸ στίχου τετρασυλλάβου μέχρι εἴκοσι καὶ δύο συλλαβῶν. Συλλαβὰς 4 τὸ, Καὶ γαλάτα καὶ μαλλάτα. 5 τὸ, Ὅπου πεινάει καρβέλια βλέπει. 17 τὸ, Φεῖδι φύλαξε τὸν χειμῶνα, νὰ σὲ φάγῃ τὸ καλοκαίρι. 18 τὸ, Ὁ ἀκαμάτης διπλὰ δουλεύει, καὶ μακρὸ δρόμο τρεχ' ὀκνηρὸς. 20 τὸ, Ἄν εἰσακούονταν ἢ κουρούναίς ὄλ' οἱ γαιῶδροι θὲ νὰ φοφοῦσαν. 21 τὸ Ἄλλος ἐφαίνεν αὐγὸ, ἄλλος τὸ παρέστεκε καὶ ἄλλος ἤρθε τῶ φαγε. 22 τὸ, Χορταμένον σὸ παππας, χορταμένη ἢ παπαδιά, νύφη, σήκωσε τὴν τάβλα

γιγνώσκεται ἀλλοχόσε Ἀπήτησε κεραυνοῦ βολήν καὶ Μεταφυτεύειν γερόδρουον· ἀντὶ, Μεταφυτεύειν γεράνδριον. Τοιαύτην λοιπὸν διάφορον γραφὴν καὶ διαστροφὴν λεκτικὴν φυσικῶ τῷ λόγῳ ἔσχον πλείονα αἱ ἡμέτεραι δημῶδεις παροιμίαι· παρ. χάριν ἢ Ἡ δεῖρ' το τ' ἀρχοντόπουλο, ἢ μὴν τὸ φοβερίζης, παρ' ἄλλων προφέρεται, ἢ μὴν τὸ δοκιμάζης, παρὰ τινῶν δέ, μὴν τὸ μαγαρίζης· καὶ τ, Λαγὸς πιπέριν ἐσπερνε, κακὸ τῆς κεφαλῆς του, ἀντὶ τῆς ἐρθῆς, Λαγὸς τὴν φτέρην ἐτραῖσε, κακὸ τῆς κεφαλῆς του. (1).

Μεταξὺ τῶν παροιμιῶν τῆς συλλογῆς μου ἀπαντήσῃ ὁ ἀναγνώστης καὶ οὐκ ὀλίγας παροιμίας μὴ ἐχούσας πλήρη τὰ προσόντα, τὰ κατὰ τοὺς προεκτεθειμένους ὁρισμούς· αὗται δὲ εἰσι δύο εἰδῶν, παροιμιώδεις δηλ. γνώμαι ἢ ἀποφθέγματα, καὶ παροιμιώδεις λόγοι ἢ ἐκφράσεις, διαφέρουσαι τῶν θετικῶν παροιμιῶν, διότι αἱ μὲν παροιμιώδεις γνώμαι, ἐκφράζουσι κοινὴν τινὰ παραδεδεγμένην ἀλήθειαν ἐπιδειξίως ἐφαρμοζομένην εἰς τὸ προκείμενον πρᾶγμα, αἱ δὲ ἐκφράσεις περιέχουσι μεταφορὰν τινὰ ἰδιάζουσαν τῷ ἔθ-ει, παρ' ᾧ ἐθίζονται· ὅποιαί λόγου χάριν αἱ, Νερὸ τοῦ Χάρου κουβάλει, Χρωστάει τῆς Μοιχαλοῦς, Ἀγαπάει τὰ ξυνά, ἀντὶ τῶν λέξεων, τυγχάνει ἐτοιμοθύρατος, θεότρολος, γυναικομανῆς. Τῶν δύο ἀνωτέρω εἰδῶν δείγματα ἱκανὰ ἀπαντῶνται εἰς τὴν Ἀγίαν γραφὴν οἷον, Εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἀλός. Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἐκυτοῦ γῆν ἐμπλησθήσεται ἄρτων, καὶ πλείστα ἕτερα παρὰ τῷ Παροιμιαστῇ τοῦ δὲ δευτέρου εἴδους τὰ Ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν, Τῷ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ ματρεῖτε ἀντιμετρηθήσεσθε, κτλ. (2)

Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι τὰ ἀντικείμενα ἐξ ὧν αἱ παροιμιώδεις ἀλήθειαι ἔλαβον τὴν ζύμην, καὶ ἐκεῖνα, πρὸς ᾧ ἀνάγονται καὶ συσφρονται, οὐ περιρίζονται εἰς μόνον τὸν κύκλον τῶν ἀπλουστέρων φυσικῶν καὶ ἠθικῶν παρατηρήσεων, ἀλλὰ εἰσέρχον-

(1) Ἡ τελευταία αὕτη παροιμία ληφθεῖτω ὡς δείγμα τῆς σχέσεως τοῦ μύθου ὡς πρὸς τὴν παροιμίαν. Ἡ ἔννοια τοῦ παθήματος τοῦ λαγῶος, ἢ τοσοῦτον ἀπελῶς καὶ συντόμως παρίστησιν ὁ παροιμιαστῆς, αὐτω πως ὑπὸ τοῦ μυθοποιῶ ἐμελλεν ἐκταθῆναι. Λαγῶος ὑπὸ θηρευτῶν διωκόμενος κατέφυγεν εἰς μέρος ὑπὸ πυκνῶν πτέρων κακαλυμμένον. Ἐκεῖσε δὲ ἐγκρυψθεὶς οὐκ ἔμεινεν ἐφρησυχάζων, ἀλλὰ διὰ τῶν ὤτιων καὶ τῶν ποδῶν του συνεχῶς τὰς πτέρεις ἔσειεν, ὥστε οἱ θηρευταὶ τὴν τοιαύτην κίνησιν ἰδόντες, ἀνεκάλυψαν τοῦ διωκόμενου θηράματος τὸ καταφύγιον, καὶ οὕτως ὁ λαγῶος ἐγένετο τῆς ἀπολείας του ὁ αἴτιος. Πρὸς τὸν μῦθον τοῦτον λοιπὸν ἡ παροιμία παρίσταται τόπον ἐπιμυθίου ἔχουσα.

(2) Ἐπειδὴ καὶ πλείστα ἐκκλησιαστικὰ ῥητά, ὧν ἱκανὰ εἰσι παρηλλαγμένα λεκτικῶς καὶ κεχλωμένα, ἔλαβον θέσιν παροιμιωδῶν φράσεων, συλλέξαντες τοιαῦτα, ὅσα ἤκούσαμεν ἐν τῇ Ἠπείρῳ ἐθιζόμενα καὶ ἀπαγγελλόμενα, καταχωρίσαμεν καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συλλογῆς, ὡς καὶ φρασιδία τινὰ ἔχοντα παροιμιωδῆς τι χρώμα.

ται καὶ εἰς τὸν κύκλον τῶν ἠθικωτέρων καὶ ὑψηλοτέρων ἀνθρωπίνων γνώσεων διὸ καὶ ἀπαντῶνται ἀλήθειαι καὶ παρατηρήσεις πάσης ἐπιστήμης καὶ βιομηχανίας, καὶ κοινωνικῆς διατάξεως καὶ ἐνεργείας, διότι μεταξὺ τῶν παρομιμοπλαστῶν ὑπῆρξαν καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἐπιστήμονες καὶ πολιτικοὶ καὶ ἔμποροι καὶ βιομήχανοι καὶ γεωπόνοι καὶ τλπ. (1)

Ταῦτα ἐν συντόμῳ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς συλλογῆς μου ταύτης προοιμιάζων, προτρέπω καὶ προσκαλῶ τοὺς λογίους Ἡπειρώτας, ἵνα ἀνκπληρώσωσι τὰς ἐλλείψεις μου, συλλέγοντες καὶ ὅσας ἄλλας παρομιμίας εὔρωσιν ἐν χρήσει οὕτως κατὰ τὰς διαφόρους τῆς Ἡπειροῦ χώρας, διότι πλείστοι πολλαχοῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ στόματα τῶν ἀπλουστέρων. Περιζήνων δὲ τὸν λόγον μου ἀναφέρω, ὅτι τοῦ μακαρίτου Παρθενίου Κατσιούλη, τοῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παραλθούσης ἑκατονταετηρίδος, εὐρῶν ἐσχάτως ἀντίγραφον τοῦ ἀνεκδότου Παρομιμοστηρίου του, διήλθον αὐτὸ μετὰ προσοχῆς καὶ παρητήρησα, ὅτι τὰς δεκάδαις παρομιμίας παρέργως διέλαθε, μάλιστα ἐπτακοσίας Ἰωαννιτικὰς συγκαταλέξας ἐν τῷ ἔλει τῆς συλλογῆς του, μὴ κατὰ στοιχεῖον ἐγγεγραμμένας, ὧν ἐκάστην ἐξελληνίσας κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀρχαίων παρομιμιῶν καὶ ἐξ ἐκείνων ὁ μακαρίτης Γεώργιος Κρομμύδης ἤρανίσθη τὰς ἐν ταῖς διατριβαῖς του περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀναγιγνωσκομένης σποράδην.

Ἐγράψον ἐν Ἰωαννίνοις τὸ 1861.

Ἐφῆρωσθε.

Η. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

(1) Δείγμα τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἔστισαν αἱ ἐπισυναπτόμεναι δεκάδαις παρομιμίας.

1. Θεολογική. Ὁ Θεὸς εἶναι ψηλά, μόνε βλέπει χαμηλά.
2. Ἠθική. Κάμει λάθειε, καρδιά μὴ σὲ πονέση.
3. Φιλοσοφική. Κάμε καλό, καὶ ρίξτε ἔς τὸ γυαλό.
4. Ψυχολογική. Μὲ τὸν νοῦ πλουταίν' ἡ κόρη, με τὸν ὕπνο ἡ ἀκαμάτρα.
5. Καριαρχική. Τὸν γκίδαρο δὲν τὸν ρωτῶν, ἔταν τὸν σαμαρόνουν.
6. Οἰκονομολογική. Ὅπ' ἀγαπάει φθηνὸ κρηάε, χάνει καὶ τὸ ζουμί του.
7. Μετεωρολογική. Τοῦ κακοῦ καιροῦ τὰ γνέφια, ἄλλα ἄπάνω κι' ἄλλα κάτω.
8. Ἐθνογραφική. Τοῦρκον εἶδες; γρόσια θέλει.
9. Φορολογική. Ἀπὸ ἓν ἀρνὶ δύο τομάρια.
10. Διπλωματική. Φίλει τὸ χέρι τοῦ ἐχθροῦ, ἔταν δὲν δαγκάνεται.
11. Ἰατρική. Ἄλλοι ἀπ' τὸν νηὸ ποῦ δέρνεται, τὸν γέρο ποῦ κοιμάται.
12. Νομολογική. Τὸ ἔλογο ἀποκάτω στ' ἀγῶγι του φορᾶει.
13. Δικιτητική. Τὸν μῆνα ποῦ δὲν ἔχει ρό, πίνε κρασί μετ' τὸ νερό.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

περὶ τοῦ Ἀνναμιτικοῦ Κώδικος.

Ἡ γνώσις τῶν κυβερνῶντων λαόντινα νόμων εἶναι τὸ ἀσφαλτέστατον μέσον τοῦ νὰ λάβῃ τις ἰδέαν σαφῆ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων αὐτοῦ. Ἄνευ τῆς σπουδῆς ταύτης ὁ ξένος κινδυνεύει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ τοι ὑπὸ εἰλικρινεστάτων ἀγόμενος προθέσεων, νὰ προσκρούσῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τὰς προλήψεις τοῦ ἔθνους, παρ' ᾧ φιλοξενεῖται, καὶ ἐκτίθεται ἀδιαλείπτως εἰς τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἔχθραν.

Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἀτόπου τούτου ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς ἐν Κοχιγγίνῃ ἐγκαθιδρύσεώς της ἐνησχολήθη εἰς τὴν συλλογὴν πασῶν τῶν διατάξεων τῶν εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν διοίκησιν ἀναφερομένων τῶν Ἀνναμιτῶν καὶ ἐν Κώδικι ἐκτεθειμένων.

Ὡς πᾶσαι αἱ δημόσιαι διατάξεις ἐν Κοχιγγίνῃ, οὕτω καὶ ὁ Κώδιξ εἶναι γεγραμμένος σινιστί, ἡ δὲ γνώσις τούτου, ἀντικείμενον ἐνδελεχοῦς σπουδῆς τῶν λογίων καὶ μανδαρίνων τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, εἰς τούτους μόνους ἦτο οἰκεία.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Κώδιξ, διχτυπωθεὶς ὑπὸ τοῦ Γιά-Λήγγ, εἶναι τὸ πλείστον ἀπομίμημα τῶν σινικῶν Κωδίκων, καθάπερ καὶ ἄπκντες οἱ θεσμοὶ τῆς Κοχιγγίνης. Κατὰ μικρὸν ἐξεκλήθη καὶ ὑπεμνηματίσθη διὰ παραδειγμάτων καὶ ἰδιαιτέρων περιστάσεων, καθ' ὅσον ἀπεμακρόνοντο τῆς κυρίως ἐννοίας, καὶ ἐναντίον μάλιστα τῆς ὑπερβολικῆς καὶ κτηνώδους αὐτοῦ αὐστηρότητος, καθ' ὅσον τὰ ἤθη ἐξημεροῦντο ὀλίγον.

Ὅθεν τὰ διάφορα εἶδη τοῦ θανάτου, ἅτινα ἐφηρμόζοντο ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀπλουστάτων πλημμελημάτων συγκεφαλαιοῦνται σήμερον εἰς τρία, τὴν καρατομίαν, τὴν ἀγχόνην καὶ τὸν βραδὺν θάνατον, ὅστις ὁμοίως σπανίως ἔδη ἐφαρμόζεται.

Μετὰ τὴν θανατικὴν ποινὴν ἔρχεται ἡ τῆς ἐξο-

14. Λογιστική. Τρεῖς στό λάδι, τρεῖς στό ξεῖδι καὶ ἕξη στό ξειδόλαδο.
15. Κερδοσκοπική. Τὸ ἀγῶγι ξυπνάει τὸν ἀγῶγιάτη.
16. Ἐμπορική. Ἐπικρε λάδι ἀπ' τὴν κορφή καὶ μέλι ἀπὸ τὸν πάτο.
17. Ἐπιτηδευματική. Ταμπουρά λαλεῖς; προκοπή θὰ ἴδῃς.
18. Γενεαλογική. Κατὰ μάνα, κατὰ κόρι, τὸ παιδί κ' ἡ θυγατέρα.
19. Ποιμενική. Ἐῖχαμε σκυλί κι' ἐδοήθαγε τοῦ λύκου.
20. Γεωπονική. Ἐσπαιρε σιτάρι, κι' εὐγῆκε κριθάρι.
21. Κυνηγετική. Ποιὸς κυνηγάει δύο λαγούς, δὲν πιάν' οὔτε τὸν ἓναν.
22. Ναυτική. Δίπλα φεγγάρι; ὀρθὸς ὁ ναύτης.
23. Στρατιωτική. Τοῦ βρωμάει ἡ μπαρούτη.